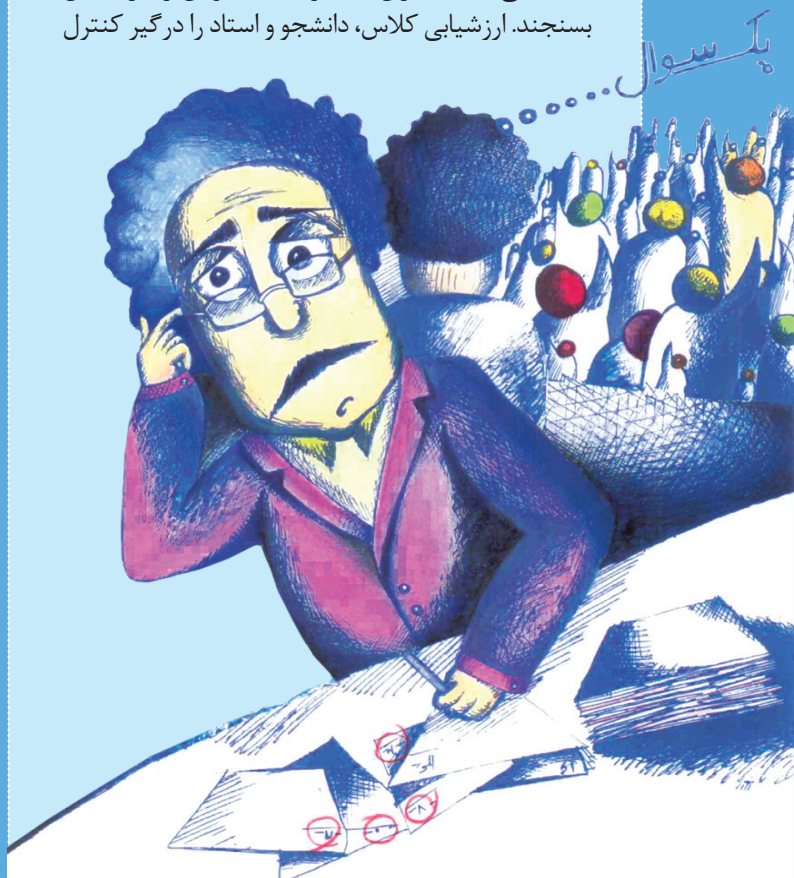

ارزشیابی کلاس درس

استادانی که تصور می کنند دانشجویان مطالب تدریس شده را به خوبی فرا گرفته اند، اغلب هنگام تصحیح برگه های امتحانی با شواهد مایوس کننده ای روبرو می شوند. بیشتر اوقات دانشجویان به اندازه ای که انتظار دارند یاد نمی گیرند. گاهی اوقات بین مطالب تدریس شده و آنچه که دانشجو یاد گرفته، تفاوت چشمگیری وجود دارد. برای پیشگیری از چنین تفاوتی استادان و دانشجویان به شیوه های بهتری برای کنترل میزان یادگیری در طی نیمسال تحصیلی نیازمندند. ارزشیابی کلاس در واقع رویکردی است که به استادان کمک می کند تا میزان یادگیری دانشجویان را در کلاس بسنجند. ارزشیابی کلاس، دانشجو و استاد را درگیر کنترل

ویژگی های یک ارزشیابی مناسب

۱. توجه استاد و دانشجو را بیشتر بر مشاهده و بهبود یادگیری معطوف می کند تا مشاهده و بهبود تدریس. با ارزشیابی می توان اطلاعاتی به دست آورد که راهنمای استاد و دانشجو در بهبود یادگیری باشد.
۲. به استقلال، آزادی علمی و قضاوت حرفه ای استادان احترام می گذارد. استادان شخصاً تصمیم می گیرند چه مواردی را ارزشیابی کنند و چگونه فرآیند ارزشیابی را انجام دهند. همچنین استاد مجبور نیست نتایج به دست آمده از ارزشیابی را با فردی خارج از کلاس درس در میان بگذارد.
۳. از آنجا که در ارزشیابی تمرکز بر روی یادگیری می باشد، شرکت فعال دانشجویان امری ضروری است. چنانچه دانشجویان در فرآیند ارزشیابی همکاری نمایند، فهم آن ها از مطالب درسی بهتر شده و مهارتشان در ارزیابی از خود نیز افزایش می یابد. همچنین استادان با پرسیدن مکرر این سه سؤال از خود، شیوه تدریس شان را تقویت می کنند:
 - * چه دانش و مهارت های ضروری را باید تدریس نمایم؟
 - * چگونه مطمئن شوم دانشجویان مطالب را آموخته اند؟
 - * چگونه می توانم به دانشجویان در یادگیری بیشتر کمک نمایم؟

ارزشیابی کلاس در واقع رویکردی است که به استادان کمک می کند تا میزان یادگیری دانشجویان را در کلاس بسنجند.

باید این نکته را به دانشجویان یادآور شوید که بررسی پیشینه علمی، امتحان یا تست نیست و امتیازی برای آن در نظر گرفته نخواهد شد.

۱. هدف از ارزشیابی درسی، بهبود کیفیت یادگیری دانشجو است، بنابراین ارزشیابی هرگز نمره‌دهی نمی‌شود و همواره بی‌نام و نشان است.

۲. ارزشیابی کلاس درس یک فرآیند جاری است. استادان با به‌کارگیری برخی روش‌های سریع و آسان در ارزشیابی، بازخوردی از یادگیری دانشجویان به دست می‌آورند؛ سپس نتایج ارزشیابی و پیشنهادهايشان را با دانشجویان مطرح نموده و این حلقه را تکمیل می‌نمایند. از آنجا که رویکرد مورد نظر با فعالیت‌های روزانه کلاس ادغام می‌گردد، دانشجویان و استادان را به هم مرتبط ساخته و شیوه تدریس و یادگیری را مؤثرتر و کارآمدتر می‌کند.

شیوه‌های ارزشیابی کلاس درس

بررسی پیشینه علمی دانشجو

قبل از ارائه یک مفهوم، موضوع یا مبحث جدید در برنامه درسی، باید سطح دانش دانشجو را مورد بررسی قرار داد چراکه ممکن است دانش آن‌ها نسبی، پراکنده، ساده‌انگارانه یا حتی نادرست باشد. در روش بررسی پیشینه علمی، پرسش‌نامه ساده‌ای توسط استاد تهیه شده و در آغاز نیمسال تحصیلی همزمان با شروع درس جدید یا قبل از معرفی مباحث مهم استفاده می‌گردد. پرسش‌نامه می‌تواند شامل سؤالات چهار گزینه‌ای یا سؤالاتی با پاسخ کوتاه باشد. برای اجرای این روش، می‌توان سؤالات آزاد را بر روی تخته سیاه نوشت یا پرسش‌نامه‌های کوتاهی را میان دانشجویان توزیع نمود.

همچنین باید این نکته را به دانشجویان یادآور شوید که بررسی پیشینه علمی، امتحان یا تست نیست و امتیازی برای آن در نظر گرفته نخواهد شد. آن‌ها را تشویق نمایید تا در مورد پاسخ‌هایشان کاملاً فکر کنند. این موضوع برای تصمیم‌های آموزشی مؤثر به شما کمک شایانی خواهد کرد. در جلسه بعدی کلاس یا در نزدیکترین زمان ممکن، دانشجویان را از نتایج ارزشیابی آگاه ساخته و به آنان بگویید که این اطلاعات تا چه حد می‌تواند بر روی حرفه‌تان به عنوان یک استاد و عملکرد آنان به عنوان یک فراگیر تأثیر بگذارد.

روش کاغذ یادداشت

هیچ روشی به اندازه روش کاغذ یادداشت مورد استفاده استادان قرار نمی‌گیرد. این روش که با نام گزارش جزئی یک دقیقه‌ای و پاسخ نیم‌صفحه‌ای نیز شناخته شده است، روش سریع و آسانی برای سنجش میزان یادگیری دانشجو به صورت بازخورد نوشتاری می‌باشد. در روش کاغذ یادداشت، ابتدا استاد به مدت دو تا سه دقیقه کلاس را متوقف می‌کند و از دانشجویان می‌خواهد به سؤالات مختلف، پاسخ کوتاه دهند: مثلاً «مهمترین مطلبی که در کلاس فرا گرفته‌اید چیست؟» و یا «موضوع مهمی که هنوز بی‌پاسخ مانده است چیست؟» دانشجویان پاسخ خود را بر روی کارت‌های مشخص یا تکه کاغذی می‌نویسند و تحویل می‌دهند. اگر دلیلی برای شناسایی دانشجو وجود ندارد، از دانشجویان بخواهید نامشان را بر روی کارت‌ها یا کاغذها ننویسند. بهتر است ابتدا درباره موضوع و زمان انجام شیوه

اگر مایل به اندازه‌گیری میزان درک دانشجویان مطالب ارائه شده در یک جلسه درسی هستید، چند دقیقه آخر کلاس و اگر

ارزشیابی به روش مبهم‌ترین نکته ممکن است در مورد یک کنفرانس درسی، بحث، تکالیف، نمایش یا یک فیلم استفاده کرد.

پاسخ به این سؤال را فوراً یادداشت نماید «چه نکته مبهمی در مبحث ارائه شده وجود داشت؟» ارزشیابی به روش مبهم‌ترین نکته، ممکن است در مورد یک کنفرانس درسی، بحث، تکالیف، نمایش یا یک فیلم استفاده گردد. برای اجرای این روش می‌توان چند دقیقه‌ای در پایان هر جلسه کلاس در نظر گرفت. برای پاسخ دادن به سؤالات به دانشجویان وقت کافی اختصاص داده و پس از اتمام زمان در نظر گرفته شده، پاسخ‌ها را جمع‌آوری کنید. پیش از شروع ارزشیابی، مدت زمان پاسخگویی به سؤالات را به دانشجویان یادآوری نموده و به آن‌ها بگویید از پاسخ‌هایشان چه بهره‌برداری خواهید کرد. پاسخ‌ها را قبل یا به محض خروج دانشجویان از کلاس جمع کنید. یکی از راه‌های جمع‌آوری نکات مبهم این است که خودتان جلوی درب کلاس بایستید و برگه‌ها را هنگام خروج دانشجویان جمع کنید یا یک جعبه در مسیر خروجی دانشجویان قرار دهید تا نکات مبهم را داخل آن بیندازند. در جلسه بعدی کلاس یا در نزدیک‌ترین زمان ممکن به بازخوردهای دانشجویان پاسخ دهید.

روش خلاصه یک جمله‌ای

این روش ساده دانشجویان را وادار می‌کند تا به سؤالاتی مانند «چه کسی، آیا، چه، چه وقت، کجا، چگونه و چرا؟» در مورد مباحث ارائه‌شده در یک یا چند جلسه پاسخ دهند و سپس پاسخ‌ها را به صورت یک جمله ساده آموزنده، دستوری و خلاصه ترکیب نمایند.

کاغذ یادداشت تصمیم‌گیری نمایید. اگر مایل به اندازه‌گیری میزان درک دانشجو از مطالب ارائه‌شده در یک جلسه درسی هستید، چند دقیقه آخر کلاس و اگر بر روی تکالیف قبلی تأکید دارید، چند دقیقه اول کلاس مناسب‌ترین زمان انجام این کار می‌باشد. لازم است دانشجویان از مدت زمان پاسخگویی به سؤالات (معمولاً ۲ تا ۵ دقیقه برای هر سؤال)، نوع جواب‌هایی که مدنظر شماست (کلمات، عبارات یا جملات کوتاه) و زمان اعلام نتایج و پاسخ‌های شما اطلاع داشته باشند. برای بحث در مورد نتایج ۵ تا ۱۰ دقیقه از جلسه بعدی کلاس را به این روش اختصاص دهید.

روش مبهم‌ترین نکته

روش مبهم‌ترین نکته، ساده‌ترین روش ارزشیابی کلاس درس است؛ چرا که با صرف زمان و انرژی کم، اطلاعات مهمی را به دست می‌آوریم. در این روش از دانشجو خواسته می‌شود تا

بر روی تکالیف قبلی تأکید دارید، چند دقیقه اول کلاس مناسب‌ترین زمان انجام روش کاغذ یادداشت می‌باشد.

روشن اصل چیست؟

در این روش که بر حل مسئله متمرکز می‌شود، استاد چند مسئله را طرح می‌کند و از دانشجو می‌خواهد بهترین راه‌حل را برای هر مسئله بیان نمایند. برای اجرای این روش، ابتدا اصول اساسی را که انتظار دارید دانشجویان فرا گرفته باشند، مشخص نمایید. سپس برای هر یک از اصول ذکر شده، نمونه سؤال یا مثال‌های کوتاه طرح نمایید. هر مثال باید تنها یک اصل را نشان دهد. فرم طراحی شده «اصل چیست؟» شامل لیستی از اصول مرتبط و مثال‌ها یا مسائل خاص است تا دانشجویان این اصول را کنار یکدیگر بگذارند. ارزشیابی‌تان را بر روی دانشجویان دانش‌آموخته یا همکاران آزمایش کنید تا مطمئن شوید که این شیوه خیلی مشکل نیست و وقت زیادی از کلاس را نیز هدر نمی‌دهد سرانجام پس از هرگونه تجدیدنظر ضروری بر روی فرم، ارزشیابی را اجرا نمایید.

پنج پیشنهاد برای شروع موفقیت آمیز

- * اگر تکنیک‌های ارزشیابی کلاس درس با بینش و قضاوت حرفه‌ای شما به‌عنوان یک استاد مطابق نیست از آن استفاده نکنید.
- * از دانشجویان نخواهید شیوه‌های ارزشیابی را که قبلاً خودتان نیازموده‌اید، به‌کار ببرند.
- * زمانی بیشتر از آن چه فکر می‌کنید برای انجام ارزشیابی در نظر بگیرید.
- * اجازه دهید دانشجویان بدانند از بازخوردهایشان چه چیزی به‌دست می‌آورد و چگونه هر دو طرف می‌توانید از این اطلاعات در جهت افزایش یادگیری استفاده نمایید.

برای اجرای این روش، ابتدا خودتان به سؤالات مرتبط با موضوع پاسخ دهید «چه کسی، آیا، چه، چه وقت، کجا، چگونه و چرا؟» و مدت زمان پاسخگویی مرحله اول را یادداشت نمایید. در مرحله بعد، پاسخ‌هایتان را به جمله‌های دستوری تبدیل نمایید و زمان پاسخگویی به مرحله دوم را یادداشت کنید. حال به دانشجویان دو برابر مدت زمانی که خودتان به‌کار گرفته‌اید فرصت دهید و پیش از اعلام مبحثی که باید خلاصه کنند به آن‌ها فن خلاصه‌نویسی یک‌جمله‌ای را به‌روشنی توضیح دهید.

References

- <http://honolulu.hawaii.edu/intranet/committees/FacDevCom/guidebk/teachtip/ass>
- <http://honolulu.hawaii.edu/intranet/committees/FacDevCom/guidebk/teachtip/assess-1.htm>

نشانی: سازمان مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد، معاونت طرح و برنامه
تلفن: ۰۵۱۱-۸۸۰۲۳۰۰
E-Mail: vpb@um.ac.ir
تدوین: معاونت طرح و برنامه دانشگاه فردوسی مشهد
زیرنظر: دکتر سید محمد جواد رزمی
ویراستار ادبی: جعفر چهارمعالی
با همکاری: فاطمه بخشی

